

Практика сміху, або Енергія наших кінокомедій

Лариса Іванишина

«Шляхетні волоцюги», музичний комедійний бойовик
Автори сценарію: Тарас Боровик і Дмитро Наумов
Режисер Олександр Березань
Оператор Юрій Король
Продюсер Дмитро Кравченко
У ролях: Юрій Хвостенко, Іван Шаран, Ірина Гришак, Павло Кружнов, Олег Примогонов, Ксенія Ніколаєва, Олег Симонов, Володимир Захаренков
ТОВ «Ганзафільм»

Кадр з фільму «Шляхетні волоцюги».
Режисер Олександр Березань. Україна, 2018.

Львів'яни бережуть пам'ять про свою міжвоєнну культуру, зокрема й про творчість батярів – унікального шару культури (такого собі міського фольклору, до якого входять приказки, пісні, зрештою, характер поведінки), що розквітнув у Львові між двома світовими війнами. А людина, яка не живе у Львові, але любить це місто і цікавиться його історією, познайомилась з батярськими піснями у виконанні барда Віктора Морозова, який зібрав і записав їх ще наприкінці 1980-х. Пісень тих чимало, і вони засвідчили схильність львів'ян до жартів і гумору.

І от восени 2018 року на екранах несподівано для кіноспільноти й глядача з'являється комедія-бойовик «Шляхетні волоцюги» з головними персонажами – батярами Міреком і Бодєю. Як розповів на Громадському радіо Олександр Березань, поштовхом для роботи стала польська комедія кінця 1930-х «Волоцюги», спершу автори мали намір робити її римейк, але з початком роботи зро-

зуміли, що їхній твір має бути цілком оригінальним. Сценарій стрічки насичений інтригами, подіями, іскристою мовною барвистістю і багатством смішних приказок і приповідок. Щодо сюжету, то тут автори дали волю своїй фантазії й разом із зображенням Львова початку 1939 року посміялися над нашим недалеким минулим. У когось виникне запитання: чи слушно сміятися над трагічним? Але ж відомо: сміючись, розстаємося з минулим. У цьому фільмі автори насміхаються зі сталінщини та її чекістської машини, а також гітлерівщини з її нездоланим бажанням знайти стародавній артефакт, що допоможе заволодіти світом (як не згадати старогерманський епос про нібелунгів та чарівний перстень на дні Рейну!). Той надзвичайний артефакт у «Шляхетних волоцюгах», докола якого розкручується інтрига, – це браслет Олександра Македонського, що його носить на руці звичайна львівська дівчина Христя, навіть не здогадуючись, чим володіє, а

Ксенія Ніколаєва у фільмі «Шляхетні волоцюги». Режисер Олександр Березань. Україна, 2018.

Юрій Хвостенко, Іван Шаран у фільмі «Шляхетні волоцюги».

Постер до фільму «Шляхетні волоцюги».

на похоронах свого вуйка віддає його копачам, з якими не має більше чим розраховатись. Її покійний вуйко – режисер опери – помер, бідолашний, не перенісши ганьби, після того, як батярська ватага під час вистави закидала бездарну оперну діву гнилими помідорами. Христя осиротіла, а завзяті Бодя і Мірек, що усвідомили свою вину, стають її опікунами.

Стрічка наповнена численними персонажами (блискуче передають індивідуальність своїх персонажів Олег Примогонов – художник Отто, Ксенія Ніколаєва – баронеса) і сюжетними лініями, яких об'єднує в одне ціле той артефакт, колишня власність баронеси. Автори безжурно й винахідливо зіштовхують антагоністів – чекістів із гітлерівцями, бо ті й ті полюють за браслетом. У розгортанні цієї «казкової» колізії постановник не пошкодував оздоб. Узагалі для стрічки характерне барокове перенасичення, така собі напруга пристрастей у полюванні «за браслетом», де є буфонадні інтермедії з вишколом чекістів, яких мають заслати до Львова 1939 року, сюжет з перевдяганням, з горищем, де замешкав один із засланих чекістів, що використовує комічний зв'язок із центром: «Птенці – скворцу». Навантаження на кожну хвилину екранного часу неабияке, і фільм у якийсь момент готовий перетворитися на кіч, проте якість зображення, гарантованого

впевненою рукою Юрія Короля, утримує його на межі між комедійністю і вульгарністю. Трапляються, щоправда, моменти, коли та межа зникає й актори починають перегравати (йдеться, зокрема, про епізод з гулянням виховательок із притулку), але на тлі численних прикладів нинішнього анемічного кіно про все і ні про що ця насичена зображенням і динамікою стрічка виглядає виразною.

Щоправда, голубельних критиків, що процвітають у мережі, такі фільми виводять з рівноваги. Звісно, сподіватися на їхній фаховий аналіз не доводиться, зате контужені ненавистю до всього українського автори критичних опусів не приховують нетерпіння розправитися з черговим більш чи менш якісним українським продуктом, знищити його потоком своїх слів.

«Шляхетні волоцюги» – потрійний феномен: як представник рідкісного (і складного) жанру музичної комедії-бойовика, як порятунок сміхом від життєвих незгод і як втілення на екрані української культури Львова, міста, яке у міжвоєнний період, коли належало до Речі Посполитої, мало зберігати свою українську ідентичність. Очевидно, продюсерові було непросто зібрати кошти на нього (Держкіно виділило менше 50%), але це дивом удалося. Не менш складно таким своєрідним фільмом зацікавити глядача. Однак ті, в кого є здорове почуття гумору, належно оцінять зусилля його авторів.